

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

معاونت پژوهشی

راهنمای دریافت کد اخلاق

فهرست مطالب

۴	کد اخلاق چیست؟
۴	شرایط اخذ کد کدامند؟
۵	آیا اخذ کد الزامی است؟
۵	چرا کد اخلاق بگیریم؟
۵	چگونه اقدام کنیم؟
۶	فرم‌ها دانلود شده شامل چه مواردی هستند؟
۶	فرم‌های اداری
۶	فرم‌های رضایت‌نامه‌ای
۷	علاوه بر فرم‌های دانلود شده، چه مدارکی ضروری است؟
۷	ثبت درخواست در سامانه اخلاق در پژوهش دانشگاه
۸	چه زمانی کد صادر می‌شود؟
۸	اگر پیش از صدور کد، ناچار به آغاز گردآوری داده‌ها شوم؟
۸	کد در کجا صادر می‌شود؟
۹	بعد از صدور کد چه اتفاقی می‌افتد؟

سَمِيعُ الْغُيُوبِ

کد اخلاق چیست؟

با پیشرفت علم پزشکی و افزایش پژوهش‌ها، نگرانی از سوءاستفاده در طرح‌های تحقیقاتی روی انسان و اطلاعات جمع‌آوری‌شده بیشتر شده است. برای پیشگیری، بیانیه‌های نورنبرگ (۱۹۴۷)، هلسینکی (۱۹۷۵) و بلمونت (۱۹۷۸) اصول اخلاقی برای انجام پژوهش وضع کردند. در ۱۹۹۵، سازمان جهانی بهداشت نیز تصویب آیین‌نامه‌های ملی اخلاق در پژوهش‌های پزشکی را برای همه کشورهای منطقه الزامی دانست.

کد اخلاق یک کد بین‌المللی است که توسط سامانه ملی اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی پس از انجام داوری و بررسی پژوهش توسط داوران کمیته‌های تابعه، صادر می‌شود.

دانشگاه علامه طباطبائی، از سال ۱۳۹۷ جواز صدور کد اخلاق را اخذ نموده و یکی از کمیته‌های تابعه این سازمان است که تحت نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی فعالیت می‌کند.

داوران کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه علامه طباطبائی، شامل اساتیدی در داخل و خارج از دانشگاه هستند که برای متقاضی ناشناس باقی خواهند ماند.

پس از انجام داوری، پژوهشگران پژوهش خود را بر اساس نظرات این کمیته پیش می‌برند.

علاوه بر ضرورت اخلاقی وجود چنین نظارتی بر پژوهش‌های علمی، امروزه برای چاپ مقاله در بسیاری از نشریات معتبر داخلی و خارجی، به‌ویژه در حوزه‌هایی چون پزشکی و روان‌پزشکی، ارائه کد اخلاق لازم است.

کد اخلاق، یک کد بین‌المللی و قابل ارائه به نشریات خارجی نیز می‌باشد.

شرایط اخذ کد کدامند؟

- پژوهش مداخله‌ای باشد (و یا شامل هرگونه ارتباط با آزمودنی: مصاحبه، پرسش‌نامه و...).
- پروپوزال به تصویب گروه آموزشی رسیده باشد.
- پژوهش وارد مرحله گردآوری داده‌ها نشده باشد و پژوهشگر بتواند متعهد شود که تا بعد از صدور کد، گردآوری داده‌ها را آغاز نخواهد کرد؛ حتی اگر روند داوری و صدور کد اخلاق طولانی شود.

آیا اخذ کد الزامی است؟

خیر، به لحاظ روال اداری دانشگاه، هیچ الزامی به اخذ کد اخلاق برای انجام روندهایی چون پیش دفاع، دفاع، فارغ التحصیلی و... وجود ندارد.

چرا کد اخلاق بگیریم؟

با اعمال نظر کمیته اخلاق، پژوهش شما به طور رایگان از نظرات این متخصصان و اساتید بهره‌مند می‌شود؛ به نحوی که پژوهش از اصول علمی/اخلاقی عدول نکند. علاوه بر اینکه این نظارت نوعی وجهه و اعتبار به پژوهش می‌بخشد، برای چاپ مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و طرح‌های پژوهشی در بسیاری از نشریات معتبر داخلی و خارجی، نیاز به ارائه کد اخلاق است.

چگونه اقدام کنیم؟

در صورتی که پژوهش شما دارای شرایط ذکر شده است، پس از تصویب پروپوزال در گروه، کلیه فرم‌های لازم را از وب سایت دانشکده دانلود و مطابق این راهنما تکمیل نمایید:

<https://pedresearch.atu.ac.ir/fa>

فرم‌های دانلود شده را به همراه:

۱. فایل Word پروپوزال مصوب گروه
۲. پیشینه پژوهش ایراندک
۳. فایل Word پروتکل‌های پرسش‌نامه/مصاحبه (در صورتی که در داخل فایل پروپوزال موجود نیستند) برای کارشناس دانشکده ایمیل نمایید.

leila_sadati@atu.ac.ir

۴. کارشناس دانشکده بعد از بررسی اولیه مدارک شما، یک نامه تأییدیه عدم آغاز گردآوری داده‌ها با امضای معاون پژوهشی دانشکده به شما ارائه خواهد کرد.
۵. نامه تأییدیه را به همراه سایر مدارک در سامانه اخلاق در پژوهش دانشگاه بارگذاری نمایید:

<https://ethics.atu.ac.ir/contacts>

ابتدا باید در این سامانه ثبت نام کنید. دقت داشته باشید که استاد راهنما پژوهشگر اصلی محسوب می‌شود.

۶. بعد از بارگذاری مدارک، منتظر دریافت نظرات داوری کمیته اخلاق از طریف همان سامانه باشید.

فرم‌ها داندلود شده شامل چه مواردی هستند؟

فرم‌های اداری

- فرم پیش از اعطای کد (Word)

کلیه اطلاعات خواسته شده در این فرم ضروری و در سامانه اخلاق، ستاره‌دار هستند و بدون یکی از آنها اطلاعات شما ثبت نمی‌شود. دانشجویان دکتری دقت نمایند، در این فرم، منظور از استاد راهنمای دوم، استاد مشاور نیست؛ در صورتی که پژوهش شما تنها یک استاد راهنما دارد، بخش مربوط به استاد راهنمای دوم را خالی بگذارید.

- فرم درخواست و تعهد دانشجو (pdf)

طبق این فرم شما متعهد می‌شوید که در هنگام ارائه درخواست، وارد مرحله گردآوری داده‌ها نشده و همچنین تا بعد از صدور کد نیز وارد این مرحله نخواهید شد. این فرم را تکمیل کنید، پرینت بگیرید، آن را امضاء کنید و تصویر (اسکن) فایل امضاء شده را به صورت pdf بارگذاری نمایید.

- فرم تأیید استاد/اساتید راهنما (pdf)

طبق این فرم استاد/اساتید راهنمای شما به عنوان پژوهشگر اصلی تأیید می‌نمایند که در هنگام ارائه درخواست، پژوهش وارد مرحله گردآوری نشده و تا بعد از صدور کد هم وارد این مرحله نخواهد شد. این فایل را تکمیل کنید، پرینت بگیرید، به امضای استاد/اساتید راهنما برسانید و تصویر (اسکن) فایل/فایل‌های امضاء شده را به صورت pdf ارسال نمایید. در صورتی که رساله دکتری باهمکاری دو استاد راهنما انجام می‌شود، باید به تأیید و امضای هر دو استاد راهنما برسد.

فرم‌های رضایت‌نامه‌ای

فرم‌های رضایت‌نامه‌ای شامل ۳ فرم است که همه آنها جهت ارائه به آزمودنی‌هاست (پس از صدور کد و در هنگام آغاز گردآوری داده‌ها):

۱. فرم رضایت‌نامه آگاهانه شرکت در پژوهش (الزامی برای همه انواع پژوهش): در قالب فایل Word بارگذاری نمایید.
 ۲. فرم رضایت‌نامه پرسشنامه‌ای: در قالب فایل Word بارگذاری نمایید.
 ۳. فرم رضایت‌نامه مصاحبه‌ای: در قالب فایل Word بارگذاری نمایید.
- در صورتی که پژوهش شما هم شامل پرسشنامه و هم مصاحبه است، تنظیم هر دوی آنها ضرورت دارد.

- فرم‌ها را با در نظر داشتن این نکته تنظیم نمایید که قرار است پس از صدور کد و در هنگام آغاز گردآوری داده‌ها، آنها را به آزمودنی‌ها ارائه و امضاء نمایید.
- اگر آزمودنی‌ها، کودکان بین سن دبستان و ۱۸ سال هستند، ۲ رضایت‌نامه تنظیم نمایید، یکی برای کودک و یکی برای والد یا سرپرست کودک.
- اگر آزمودنی‌ها، کودکان کمتر از سن دبستان هستند، تنها رضایت‌نامه والد یا سرپرست تنظیم شود.
- فرم‌های رضایت‌نامه‌ای را برحسب ماهیت و محتوای پژوهش خود و با زبانی ساده و روان تنظیم نمایید.
- فرم‌های رضایت‌نامه‌ای را بدون امضاء و در قابل فایل Word ارسال نمایید.

علاوه بر فرم‌های دانلود شده، چه مدارکی ضروری است؟

۱. فایل Word پروپوزال مصوب گروه آموزشی
۲. فایل Word پروتکل‌های مصاحبه/پرسشنامه: (در صورتی که در فایل پروپوزال موجود نیست)
 - لازم است ابزارهای پژوهش اعم از: سوال‌های مصاحبه (برای پژوهش‌های کیفی)؛ پرسشنامه (برای پژوهش‌های کمی)؛ هردو برای پژوهش‌های ترکیبی؛ ابزارهای عملکردی شامل هر نوع دستگاه و ابزار برای سنجش رفتار، مانند هوش، کسلر، ردیابی چشم، EEG و... به طور کامل معرفی شوند. اگر ابزارها الکترونیکی هستند ویژگی‌های آن ابزار و وب سایتی که آن را معرفی کرده به‌طور دقیق و کامل ذکر گردد.
 - فرایند گردآوری داده‌ها کاملاً واضح و روشن ذکر شود. در صورتی که برای پیوستن افراد به پژوهش از فراخوان استفاده شده، فراخوان حتماً پیوست شود.
۳. پیشینه پژوهش ایرانداک: از طریق لینک زیر به وب سایت ایرانداک مراجعه نمایید، اگر این لینک کار نکرد، خودتان به وب سایت ایرانداک، قسمت سامانه پیشینه پژوهش مراجعه نمایید:

<https://pishineh.irandoc.ac.ir>

بعد از ثبت نام و وارد کردن اطلاعات، حداکثر تا دو روز کاری، فایل تأییدیه ایرانداک به‌صورت pdf و به‌طور خودکار برای شما ایمیل می‌شود. این تأییدیه باید عیناً و بدون اختلاف یک کلمه، مطابق با عنوان مصوب پژوهش شما باشد.

ثبت درخواست در سامانه اخلاق در پژوهش دانشگاه

پس از بررسی مدارک ارسالی شما در دانشکده، نامه تأییدیه عدم آغاز گردآوری داده‌ها، با امضای معاون پژوهشی دانشکده، توسط کارشناس دانشکده برای شما ارسال می‌شود.

نامه مذکور را به همراه کلیه مدارک، در سامانه اخلاق در پژوهش دانشگاه بارگزاری نمایید:

<https://ethics.atu.ac.ir>

لازم است ابتدا در این سامانه ثبت نام نمایید. پژوهشگر اصلی، استاد/اساتید راهنما هستند.

پس از ثبت درخواست در سامانه، مدارک در کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه، بررسی و داوری می شود و نظرات داوران را از طریق سامانه دریافت خواهید کرد. بعد از دریافت و اعمال نظرات داور، فایل/فایل های اصلاح شده و هایلایت شده را (حتماً قسمت های اصلاح شده با هایلایت مشخص کنید) مجدداً در سامانه بارگزاری نمایید. مدارک شما مجدداً بررسی و در صورت تأیید نهایی داور، کد صادر خواهد شد. شما از طریق سامانه اخلاق، ایمیل و پیامک از صدور کد مطلع می شوید.

بعد از ثبت درخواست در سامانه، در صورت نیاز به پیگیری، از اطلاعات قسمت «تماس با ما» در همین وب سایت استفاده کنید.

چه زمانی کد صادر می شود؟

پس از تأیید نهایی داور، صدور کد از طریق سامانه، ایمیل و همچنین پیامک به اطلاع دانشجو و استاد/اساتید راهنما خواهد رسید (به همان شماره همراه و ایمیل هایی که در فرم پیش از اعطای کد درج نموده اید).

از زمان بارگذاری مدارک تا صدور کد، روند صدور کد اخلاق ممکن است یک ماه و یا کمتر/بیشتر به طول بینجامد. با این حال، تا زمانی که کد برای شما صادر نشده است، نباید وارد فاز گردآوری داده ها شوید.

اگر پیش از صدور کد، ناچار به آغاز گردآوری داده ها شوم؟

در صورتی که پیش از صدور کد ناچار به آغاز گردآوری شدید، حتماً کارشناس دانشکده را در جریان قرار دهید. در غیر این صورت، تخلف محسوب می شود و ممکن است تبعات نامطلوبی در پی داشته باشد.

کد در کجا صادر می شود؟

کد اخلاق از سوی سامانه ملی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی با عنوان پژوهش و به نام استاد/اساتید راهنما صادر خواهد شد. پس از صدور کد، برای دریافت گواهی آنلاین فارسی و انگلیسی کد اخلاق، می توانید به این لینک مراجعه نمایید (با کلیک روی قسمت «جزئیات» که مقابل عنوان پژوهش شما درج شده، می توانید گواهی را به زبان فارسی و انگلیسی دانلود کنید).

<https://ethics.research.ac.ir/PortalCommittee.php?code=IR.ATU.REC>

بعد از صدور کد چه اتفاقی می‌افتد؟

پس از صدور کد شما می‌توانید بر اساس نظرات دریافت شده از کمیته اخلاق و پس از اعمال اصلاحات، و با ارائه فرم‌های رضایت‌نامه‌ای به آزمودنی‌ها، پژوهش خود را آغاز نمایید.

می‌توانید کد اخلاق را به نشریات داخلی و خارجی جهت چاپ مقالات مستخرج از پژوهش، ارائه نمایید.

توجه داشته باشید که در صورتی که بعد از اخذ کد، به هر دلیل، هرگونه تغییری در عنوان یا محتوای پروپوزال شما رخ دهد، لازم است کارشناس دانشکده را مطلع سازید.

تلفن:

۰۲۱۴۸۳۹۳۱۵۹

leila_sadati@atu.ac.ir

بله: leila_sadati

ایتا: Sadati_ATU

با آرزوی موفقیت

سیده لیلا ساداتی

کارشناس پژوهشی دانشکده

اردیبهشت ۱۴۰۵